

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
4 frcs. 50 cm.
Fóea apare in fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Unu siru garmond:
odată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
și de fie care publică-
țiune timbru de 30 cr.
Totu ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
in
Blașiú.

Anulú III.

Blașiú 4 Novembre 1893.

Numérulú 44.

Pro domo.

»Chi Puopo vede e pur aspetta prego,
»Malignamente gia si predispone al nego.»
»Cine vede lipsa și totu așteptă rugare,
»Cu réutate se predispone pentru refusú.»
Dante Alighieri.

Lipsa, cu a ei mână uscățivă, bate la ușa institutelor românesce din locu, și de ea se ține o lungă suită de miserii, cari tóte așteptă, să li-se deschidă intrarea, ca să sgdue la temeliiile „școlorú din Blașiú“. Acéstă luptă durează deja dela începutu, dar nici odată n'a fostu mai grea ca acum de dece ani. După intrarea in vigore a legii scolastice din 1883 s'au făcutu tóte sforțările, pentru ca școlele din Blașiú să se susțină la nivelulu prescrișu prin lege. Înainte de tóte a trebuitu să se crească la universitate tineri devotați carierei profesionale, și să se procure mijlocele de învățămintu necesare, ér la ordine au urmatu edificările, adaptările cele multe, reparațiile, innoirile, cari tóte in starea presentă încă punu in mirare pe visitoriulu, care n'a avut ocaziune a vedé Blașiulu in ultimulu deceniu. Cabinetulu de fizică-chemie și auditoriulu de fizică, museulu de naturale, de archeologie și istorie, tóte separate și parte înființate din nou, parte din nou provédute cu aparate, — facu ađi o impresiune celú puțin satisfăcătoare cercetătorilor. Sala de desemnă asemenea este o innoire neapérată, ce s'a adaptatú din clasele óre cândva a 5-a și a 6-a. Astăđi, așa cum e, este

semnă de progresu in reale. Acéstă sală însă și museele și cabinetele amintite au luatú loculú câtorva sale de propunere. Apoi înmulțindu-se in anii cești din urmă numărulu școlarilorú din clasele inferióre, cu deosebire din cl. I., in anulú scolaricú trecutú s'a simțitú lipsa a se ridica cursu paralelu pentru școlariú din clasa primă, ér in anulú curente și pentru a dóua clasă, așa câtú de presente trebuiescú 10 sale de propunere numai pentru studiile ordinare; fiindú apoi clasele gimnasiale fórté împoporate, cu invoirea P. Ven. Consistoriú s'a făcutu schimbulu, că dóue clase din gimnasiú — in planulu terenú — s'au datú pentru preparandie, ér din localulu preparandiei s'au ocupatú 4 sale. Dar astă stare a lucrurilor póte să fie numai transitorie. Gimnasiulu va trebui concentratú, și preparandia să-și aibă localulu său statornicú. Acéstă însă va reclama, să se edifice o nóua aripă la edificiulu gimnasialú vechiú, ajunsú a fi legatú cu fierú in diverse direcțiuni. Acum, dacă considerămú, că fondulu susținătoriu alú gimnasiului numai acum vre-o 4—5 ani a mai contribuitú și la edificiulu normalú-preparandialú și a edificatú frumoasă și spațioasă sală de gimnastică, ne putemú esplica starea de strîmțóre, la care a ajunsú fondulu de institutiune basilitanú, cândú și salarele cele prea modeste ale profesorilorú trebuiescú înmulțite, cândú și fondulu de pensiune alú profesorilorú trebuie să se doteze așa, câtú să póta coréspunde scopulu și dis-

positiunilorú legii. În astfelú de împrejurări nefavoritóre pentru celú mai vechiú și mai meritatú centru culturalú românescú din Ungaria corpulu profesoralú dela gimnasiulu din Blașiú prin directorulu și delegatú s'ei face apelulu, celú publicamú in întregú cuprinsulu său, îndreptatú cátră întregú poporulú românú, cátră inteligința preotéscă și laică și mai virtosú cátră aceia, cari studiándú la „școlele din Blașiú“ au să-și mulțămescă starea lorú presentă — celú puținú in parte — acestorú școle binemeritate, cari in secululu trecutú au fostú singurulú farú luminătorú pentru întregú poporulú românescú. Intru adevérú, suntú multe lipsele nóstre presente, dar dacă amú sciutú să ne interesămú de cause sfinte, dacă amú jertfitú pentru scopuri culturale și românesce, apoi se cade acum mai multú decâtú ori și cândú să aducemú jertfe pentru susținerea și înflorirea gimnasiului din Blașiú, care de unú secolú și jumătate alú esistenței sale multú bărbați a pregătitu și multá lumină a respânditú până departe preste marginile patriei nóstre.

Poporulú românú, întréga națiune și mai alesú clerulu gr. cat. atáta-i este de deobligatú, încátú la toți, cari pervinú a cunosce starea gimnasiului nostru din Blașiú, și totuși se mai îndoiescú a-i da grabnicú ajutoriú, la toți se potú aplica cuvintele lui Dante citate in fruntea acestorú șire: cu réutate se predispunú a refusa. Dar nóue ne place a spera, că toți, unulú ca unulú, vorú

Feuilleton.

Nr. 32—1893.

Raportú generalú

alú Comitetulu Reuniunú femeilorú române gr. cat. din Blașiú despre activitatea sa dela a V-a adunare generală din 26 Februariú 1893 până in ziua de astăđi.

Onorată adunare generală!

Comitetulu Reuniunii femeilorú române gr. cat. din Blașiú, conformându-se prescrișorú din Statutele Reuniunii, are onóre a presenta Onoratei adunări generale următoriu raportú despre activitatea, ce a desfășurat'ó dela a V-a adunare generală ținută in 26 Februariú 1893 până in ziua de astăđi, precum și despre starea actuală a Reuniunii.

I. Despre ședințe.

Precum întotdeauna, așa și in periodulu acesta Comitetulu DVóstrá, avéndú in vedere ș-lú 21 din Statute, a ținutú in fiesce care lună câte o ședință ordinară cu excepțiunea lunei lui Augustú, in care, parte din cauza absenței unorú membri, parte din lipsa de agende mai momentóse și urgente, ședința nu s'a ținutú.

In tóte ședințele acestea, pe lângă isprăvirea afacerilorú curente, Comitetulu DVóstrá s'a ocupatú mai deosăbitú cu cumpénirea acelorú mijloce, cari ar fi mai potrivite pentru sporirea averii reuniunii. Sulevat'á in scopulu acesta idea unui malaiú, gânditu-s'a la aranjarea unui teatru; ba a reflectatú și la aranjarea unui concertú; dar tóte aceste idei, in urma mai multorú împrejurări nepărtinitóre, au trebuitú să fie părăsite. O singurá idee numai, sulevatá odatá, s'a pututú susține in primulú planú, idea aranjării unei tombole, și acéstă idee a și fostú realizată.

Idea in sine nu era ceva nóu pentru Comitetú, căci elú o mai realizase odatá; și întocmai precum de unú lucru, ce l'ai mai făcutú, te legi mai ușorú să-lú faci și a dóua órá, pentru că flú scil face acum póte cu mai multá desteritate, ori celú puținú cu mai multá încredere: așa și Comitetulu DVóstrá de realizarea acestei idei s'a apucatú, pentru că din esperință proprie scie, cum are să o realizeze, ba mai putea și calcula celú puținú aproximativú rezultatele, ce se vorú puté spera.

Înțelege de aici, credemú, ori și cine, pentru ce Comitetulu s'a oprițú chiarú la

acéstă idee, pentru ce a luatú hotărúrea, să mai aranjeze încă odatá o tomboá.

Dar, Onorată adunare generală, aranjarea unei tombole este împreunată nu numai cu o mulțime de formalități, ci in prima linie e împreunată cu jertfe materiale din partea tuturorú acelora, cari ținú să conlucre la buna ei reușită. Lucrulú acesta flú vedea și-lú înțelegea destulú de bine Comitetulu DVóstrá, și chiarú pentru aceea, dacă încrederea in marinosulu spriginú alú membrilorú și preste totá alú inteliginței române din locú și de afară n'ar fi nutritú in inima comitetulu speranța unei bune reușite, atunci Comitetulu DVóstrá de sigurú nici nu s'ar fi apucatú de realizarea unui lucru. alú căruí rezultatú, in casulu celú mai bunú, i-s'ar fi părutú dubiú. Speranța-i însă nu i-a fostú zădarnică. Resultatulú, cu care ne mândrimú, a doveditú, că încrederea, ce și-a pus'ó comitetulu in spriginulu publiculu, a fostú temeinică. Și dacă ne permitemú a împărtăși Onoratei adunări generale îndată la acestú locú, că venitulú curatú alú tombolei, ce amú aranjatú, a atinsú suma de 289 fl. 79 cr., — dea-ni-se voe, să folosimú acéstă ocaziune și spre a aduce mulțămita nóstrá cea mai ferbinte tuturorú acelora, cari fie prin dona-

alerga cu ajutorii oportunu, ca să susținemu, ceea ce au făcutu moșii nostri în timpuri grele.

Suntemu datorii memoriei loru binecuvintate a face acesta, dacă voimū să fimu vrednici urmașii ai înaintașilor, cari atâta s'au însuflețitu pentru deșteptarea nēmului, pentru sfinta causă scolastică: „Mintea, mărită nație românească, mintea!” striga unū fruntașu alū acelei generațiunii entusiasmata, și bētrânil nostri au făcutu totulū pentru luminarea minții. Clerulū nostru din jumătatea primă a seclului trecutū a făcutu minuni de darnicie, „s'a întrecutu în darnicie cu arhierelū sēu și chiarū cu Cesarulū”! Ore clerulū nostru de ađi, multū mai luminatū, să nu fie gata de ori ce jertfă pentru susținerea institutelorū culturale, ce ne-au lāsatu moșii nostri de pie amintire?! Noi nu ne indoimū nici câtū de abnegațiunea-i tradițională, la care se face apelū. Nu ne indoimū nici de aceea, că totū românulū, de ori ce stare și pozițiune socială, se va grăbi a-și împlini o datorință de recunoștință cătră acestū institutū, unde de unū vēcū și jumătate se luminează în totū anulū sute de tineri, cu spese relative multū mai mici decâtū aiurī, și unde binemeritații arhierelū ca Petru Paulū Aronū, fericitii Maiorū și Șulutu au lāsatu fundațiuni de pāne respective de bani pentru tinerimea școlară, ér în anii trecuți repausatulū Mitropolitū de eternă amintire Ioanū Vancea a edificatū și internatū pentru crescerea tinerimii școlare solidă, morală și religiōsă pe lângă o prevedere în totū respectulū multāmītore pentru plată multū mai mică, de cum costă afară din internatū. Niciāri ștudentii nu s'au bucuratū de mai multe avantaje și înlesniri pentru studiere, ca aici la Blasiū. A fostū unū timpū, cândū didactru nu se lua, numai ca să fie accesibilă pentru toți cultivarea la „școlele din Blasiū”. O sciū acesta toți, cei ce au studiatū până în deceniulū presinte la gimnasiulū de aici. Vorū recunoșce, de sigurū, cu gratitudine, că au fostū liberați și de

taxa de înscriere (1—2 fl.). Dar cândū gimnasiulū a făcutū acestā liberalitate generōsă, s'a scurtatū pe sine, ca o mamă plină de abnegațiune. Astāđi lipsele suntū atātū de multe și urgente, încātū dacă nu vomū contribui toți ca unulū pentru gimnasiulū din Blasiū, va trebui neapēratū să se pună didactru îndoitū pe ștudenti, cândū apoi multorū părinți le-ar veni fōrte greū și multora ērași le-ar fi chiarū cu neputință de a-și cresce pruncii la școlā. Acesta însă trebuie să o evitāmū cu contribuii benevole, dāndū *fiesce care*, după putință. Suntemū multī, și dacă toți vomū pune umērulū la suportarea greutāții, ușorū vomū ajunge la scopū; din contrā dacă ne vomū subtrage și vomū lāsa greutatea în sarcina celorū puținī, putemū prevedē desastrulū, căci: „Unde-i unulū, nu-i putere.” Uniți în cugetū și în simțiri pentru tōte scopurile salutare, Romāni, susū inimelē! Sā unimū și filerū lângă filerū, și „unde-sū doi, puterea cresce!” Sā nu ne judece urmașii nostri, că n'amū fostū în stare să susținemū, ce ne-au lāsatu înaintașii. Școlele din Blasiū suntū ale întregulū poporū românescū. Toti avemū de o potrivă datorință cătră dīnsele, toți avemū interesulū de a le susține cu ori ce jertfe, căci în mijloculū provinciei suntū singurele școle medie romānesci cu limba de propunere romānescă. La apelulū făcutū în favorulū acestorū școle nici unū românū iubitorū de nēmulū sēu și nici unū iubitorū de culturā nu este lertatū să nu rēspundā cu ajutoriū efectivū. A rēmāne nepāsatorū ar însemna a comite unū pēcatū naționalū și așa darā în contrā mamei. Și cine i-ar trage urmārii funeste, decâtū noi și urmātorii nostri? Étā dar, de ce se face apelū, chiarū la iubirea de nēmū și la simțulū de datorință, care trebuie să-lū avemū cătră mama națiune. Jertfa, ce se cere, este: pro domo.

Rēspunsū ministerialū. — În afacerea învinuirilor, cari preotulū Pitucū le-a aruncatū în fața episcopulū sēu, ministrulū Csáky

a datū Escelenței Sale episcopulū Pavetū urmātorulū rēspunsū:

Nr. pres. 2350—1893.

Preotulū gr. cat. din diecesa Oradei mari Pituc Béla a publicatū o broșurā sub titlulū „Vinđetori de patrie” (Hazaárulók), în care pe lângă espunerea unor neîndreptățiri personale ale sale, ce ăice, că le-ar fi suferitū, acusă activitatea de conducători bisericesci a Escelenței Vōstre de tendință antipatriotică.

După ce a apărutū broșura, Escelența Vōstrā V'afi întorsū cătră guvernū, ca elū să constate adevērata stare a lucrulū, ér de aci a fostū rugatū Eminența Sa dlū primatē, ca să sevărsēscā acestū lucru.

Am onōre a Vē împārtāși, că declarațiunea detaiată a Escelenței Vōstre făcută cu privire la broșurā, precum și raportulū Eminenței Sale primatelū privitorū la aceea, și tōte actele alăturate, fiindū cu de-amēnuntulū esaminate, s'a constatatū, că tendința antipatriotică atribuită Escelenței Vōstre este cu totulū eschisā.

În esență suntū două puncte, cari conținū în sine acuse îngreunātore.

Unulū este, că Escelența Vōstrā nu țineți în de ajunsū samā de ordinațiunile guvernulū privitorē la propunerea obligātore a limbei magiare;

alū doilea este, că esistă o ordinațiune episcopescă pozitivă, care-i îndatorescē pe credincioși a se folosi esclusivū de limba romānă chiarū și în viața lorū privată.

Cu privire la prima acusă aflū pe deplinū multāmitorū regulamentulū, pe care Escelența Vōstrā ați binevoitū a-lū publica cu privire la propunerea limbei magiare în școlele elementare ca o hotārire unanimă a sinodulū diecesanū ținutū în 1882, și care regulamentulū prescrie cu de-amēnuntulū măsurile, ce suntū a se lua pentru consciințioasă aplicare a planulū de învățamintū ministerialū edatū sub nr. 17,284 din 1879.

Aflū liniștitore și dispozițiunea, ce Escelența Vōstrā, amēsuratū ordinațiunilū mele, ați luat-o cu privire la introducerea limbei magiare în gimnaziulū dela Beiușū, și în legătură cu acesta trebuie să declarū la acestū locū, că învinuirile publicate de preotulū în broșurā nu le potū considera ca o manifestațiune imparțială și nepreocupată; deōrece elū a adusū acelea în legătură cu propria sa afacere, și nu-lū potū considera pe elū de judecatorū competentū, mai alesū în ceea ce privescē limba magiară, și anume din causă, că s'a aflatū în cursulū cercetării, că tocmai elū a fostū acela, care a luatū parte conducētore la hotārirea de protestare, ce se adusesē în contra acelei ordinațiunilū episcopesci,

țiuni de bani ori de obiecte, fie prin cumpărarea de losuri ori prin împrăștiarea acelora, fie în sfârșitū în ori ce altū chipū au conlucratū la obținerea rezultatelorū, ce fericitū amū fostū să le putemū dobāndi din aranjarea acestei tombole. Primēscā deci încă odată multāmita acestulū comitetū toți aceia, cari au avutū bunāvoința a ne da mână de ajutoriū; și o primēscā mai alesū aducēndu-și aminte, că multāmita acesta, ce le-o esprimāmū noi acuma, nu este numai a noastră, ci mai virtosū ea este multāmita anticipatā a acelorū mlādițe fragede ale nației romānesci, cari cu recunoșcētore inimī se vorū bucura odată de rōdele, ce ne ostenimū noi astāđi să le agonisimū.

Étā, Onoratā adunare generală, obiectulū principalū, pe lângă care s'a învīrtitū mai întregā activitatea Comitetalū Dvōstrā în periodulū acesta, étā afacerea, care ne-a ocupatū mai multū, și pe care, precum credemū, amū avutū multāmirea de a o putē duce la bunū sfârșitū.

II. Despre membri.

Cu privire la membrii reuniunilū avemū onōre a Vē face ormātorulū raportū:

Reuniunea noastră numērā în điuā de față 142 membri. Dintre aceștia 8 suntū membri

de onōre, 15 membri fundatori, 26 pe viață, 10 ajutatori pe viață, 54 ordinarī și 29 ajutatori. La olaltă: 142. De-odată ne mai împlinimū și o tristă datorință, cândū amintimū aci, că în periodulū acesta Reuniunea noastră a avutū durerea de a perde pe unū ilustru membru de onōre alū sēu, pe distinsulū istoricū și academicianū George Barițiu. Binecuvintatā fie memoria lui!

III. Despre averea reuniunilū.

Ce privescē averea Reuniunilū, deși raportū formalū în înțelesulū statutelorū are să se așternā numai în adunārii generale din Februarīū, pentru informarea Onoratei adunārii generale ne permitemū totuși a însemna aci, că averea Reuniunilū noastre de presente face 1447 fl. 54 cr. în bani gata și 100 fl. în acțiuni, cu totulū darā 1547 fl. 54 cr. v. a. O sumă acesta destulū de frumōsă, mai alesū dacă se fea în considerațiune, că totū bani de ai Reuniunilū a fostū și suma de 1200 fl., ce mai anulū trecutū s'a pusū la dispozițiā internatului de fetițe din locū.

Étā, Onoratā adunare generală, în liniamente mai principale activitatea Comitetalū Dvōstrā dela ultima adunare generală până în điuā de astāđi.

Supunēndū acestū raportū aprețiarilū

Onoratei adunārii generale ne rugāmū, ca aceea-și să binevoēscā:

1. A lua acestū raportū spre sciință;
2. A da comitetulū absolutoriū pentru activitatea sa din periodulū dela ultima adunare generală până în presente.

Dar, Onoratā adunare generală, fiindū că acum se împlinescū și trei ani, de cândū încrederea onoraților ei membri ne-a pusū în fruntea acestei Reuniunilū, și fiindū că cu espirarea acestorū trei ani espirā și mandatele noastre, și presenta adunare generală, conformū §-lū 19 din statute, este chematā să alēgā reuniunilū comitetū pentru unū nou periodū de trei ani: așa noi, membrii comitetulū de până aci, depunēndū cu multāmită mandatele, cu cari încrederea Dvōstrā ne-a onoratū, ne rugāmū totodată, ca Onorata adunare generală să binevoēscā a ne da absolutoriū și pentru întregū periodulū espiratū de trei ani, în care ne-a fostū datū să servimū acestā reuniune.

Blasiū, din ședința Comitetalū Reuniunilū femeilorū romāne gr. cat. din Blasiū ținutā în 17 Octobre 1893.

Rosa Munteanū,
presidentă.

Aur. P. Bota,
secretariū.

prin care se dispunea introducerea limbii magiare în gimnaziul din Betușă.

În general trebuie să considerăm acușările lui de slabă întemeiată, deoarece aflăm adevărită cu documente și aceea, că dela postulul său de preot a fostă dispensată la propria-i cerere, întemeiată pe considerații de sănătate, și astfel nu corespunde adevărului nici acea afirmațiune a lui aruncată în publică, că ar fi fostă alungată din postulul său.

Ce privește apoi ordinațiunea episcopescă de sub nr. 1759 din 1892, care servește ca basă la acușatiunea cu nepatriotism, declarăm pe baza traducerii deplină autentice a aceleia, că nu aflăm în ea tendința îndreptată în contra limbii statului; deoarece dispozițiunea aceea ordonă întrebuintarea obligatorie a limbii române, nu în viața privată, precum o susține această acușare în mod necorespunzător adevărului, ci numai aceea o aflăm de dorită, ca în acele școli, unde poporul eventuală a uitat limba bisericească, instrucțiunea privitoare la cele suflutesc să se întimple în acea limbă.

Deoarece așadar dispozițiunea se referese aici numai la cele suflutesc, în care privință în totală luată nu se poate dice nimica contră, acușatiunea ridicată în această privință cade cu totul.

Nu pot să trecă însă fără observare expresiunea aceea din ordinațiune, care identifică limba bisericească cu limba maternă, deoarece credința gr. cat. tocmai așa are credințioși de diferite limbi materne, ca și alte religii, și am de obiectat contra punctului din urmă al ordinațiunii, care nebagarea în samă a limbii rituale a bisericească gr. cat. o aduce în legătură cu însăși ruinarea religiei greco-catolice. Cumcă în această nu este legătură de cauză, exemplu ne este religieuna romano-catolică, care înflorește, cu toate că credințioșii ei preste totuși disț nu înțelegă limba liturgică a bisericească.

În alte privințe ieau spre știință deplină liniștitoare lămuririle date de Escelența Văstră cu privire la celelalte puncte ale broșurei.

Lasă în fine la dispozițiunea Escelenței Văstre cererile, ce mi-le-a subșternută mie autorul broșurei, în cari se plânge, că din cauza broșurei Escelența Văstră i-ați subștrăș pentru totdeauna pensiunea, și care plângere în urma cercetării de-ase-menea s'a adevărită, că este cu totul neîntemeiată. Deoarece adevărată stare a lucrului este, că i-s'a oprită numai a patra parte din pensiunea lui pe trei luni cu scopul de a se acoperi unele lipse observate în parochia lui după depărtarea lui.

Binevoii a-lu încunoscința în propria sferă de competență alu Escelenței Văstre, că în afacerea lui n'a fostă de lipsă a se lua de aici nici un fel de dispozițiune.

Limba rituală la noi și rom.-catolici.

— Ministrul de culte Conte Csáky în re-scriptulul său către Escelența Sa Episcopul Pavel în cauza Pitucă, cu carea ne vom mai ocupa încă, face o comparare între biserica noastră și între cea romano-catolică din punctul de vedere al limbii rituale, spre a eși la rezultatul, că precum la rom. catolici limba rituală e limba latină străină poporului, așa și la noi limba rituală poate fi o limbă diversă de cea românească, ba chiar și neînțeleasă de popor. Cu totă compararea asta însă dlă ministru Csáky a arătat, că nu are idei clare despre biserica noastră. Și eță pentru ce!

Mai înainte altcum este limba română limbă rituală la noi și altcum cea latină la latini. La latini e în adevăr limba latină limbă rituală, însă numai până la un punct ore care. Dincolo de punctul acela limba rituală și la ei este pretutindenea limba poporului. Așa totă partea aceea a ritului, carea e destinată eschisivă îndeplinirii sacramentelor și sacramentelor, este în limba latină.

Partea aceea însă, carea este destinată nutririi simțului de pietate în popor, și la ei este în limba poporului respectiv. Așa de pildă preotul la altariu cetesce latinesce rugăciunile la sfinta liturgie, poporul însă cântă de comună în decursul liturgiei în limba sa maternă. Asemenea și la alte funcțiuni sacre poporul nu cântă în limba latină, ci în limba sa maternă rugăciunile. Cărțile de rugăciuni sunt asemenea în limba sa maternă. Cu unu cuvintă la latini sunt două limbi în biserică, limba latină pentru ministri, și limba maternă pentru popor.

La noi însă lucrul stă cu totul altcum, căci la noi nu sunt două limbi în biserică, ci numai una, atât pentru mistere cât și pentru popor, și acesta e cea română. De unde cel ce nu știe limba română, acela de loc nu poate fi membru deplin al bisericească noastre, și datorința mai marilor bisericească este, ca să se îngrijescă, ca toți membrii ei să știe limba bisericească, și mai marele, care nu s'ar îngriji de acesta, ar fi asemenea unu episcop latin, care nu s'ar îngriji, ca preoții lui să știe limba latină.

Mai departe este o caracteristică a ritului nostru, că funcțiunile sacre au un colorit dramatic foarte pronunțat, așa cât poporul în continuu răspunde preotului și preotul poporului. Sfinta noastră Liturgie este unu cap de operă din punctul acesta de vedere. Ritul latin nu are caracteristica această nici pe departe în măsură așa mare ca alu nostru. De unde la ei preotul își poate face funcțiunea sa, fără ca poporul să-i înțelegă limba. La noi însă acesta e cu neputință, dacă poporul nu înțelege limba preotului. Și fiind că a preotului este cea română, poporul încă trebuie să o înțelegă. Altcum cultul divin la noi au s'ar puté îndeplini nici cu pietatea nici cu măiestatea cuvenită.

În urmă în biserica noastră de Alba-Iulia nu există altă limbă bisericească nici oficiasă, nici rituală decât cea română. De unde toți fiii ei trebuiesc să o cunoscă, și cel ce nu o cunoscă, trebuie să se simtă foarte străin în biserica noastră, căci în viața sa bisericească întimpină la totu pașul greutăți, în urma cărora trebuie să sufere religiozitatea respectivului. Așa ceva însă mai marii bisericească nu pot suferi, căci nu le este iertat să fie indiferenți față cu religiozitatea credincioșilor, de unde trebuiesc să se îngrijescă, ca toți credincioșii să știe limba română.

Că dacă biserica își are și trebuie să-și aibă limba sa, și statul încă trebuie să-și aibă pe a sa, este numai o ficțiune. Și totuși cât de tare se interesează dlă Csáky de aceea, ca toți fiii patriei să știe „limba statului“. Ce greșese dară unu mai mare bisericească, cându se îngrijescă, ca credincioșii lui să știe limba bisericească?

Revistă bisericească.

Roma.

Între Sfintul Scaun și guvernul franceș de mai multă timp s'au început pertractări cu privire la raportul bisericească din Tunis. Precum se anunță, pertractările au ajuns la rezultatul, că biserica din Tunis să se scotă de sub jurisdicțiunea Propagandei și să se supună de-a dreptul jurisdicțiunii Pontifi-

celui. Acesta s'a întimplat la rugarea expresă a guvernului franceș.

Guvernul italian continuă cu denegarea exequaturei, așa încât până acum din cauza acesta mai mult de 30 de episcopi denumiți de Papa nu-și pot ocupa scaunele.

Germânia.

În comisiunea financiară a dietei bavarese ministrul-președinte condamnă politica centrului catolic și declară, că nici Bavaria nu se poate învoi la reînțorcerea „Redemptoriștilor“, pentru că aceștia în Prusia sunt considerați de Iesuiți. Totă lumea știe, că congregațiunea Redemptoriștilor este cu totul independentă de societatea Iesuiților, numai protestanții germani le confundă. E mirare însă, că dieta bavareșă, în care catolicii formeză majoritatea preponderantă, își ia de îndreptari în cestiunea asta părerea greșită a protestanților.

Este cunoscut, că clubul polon votând la timpul său pentru proiectul militar, a scăpat guvernul din mare încurcatură. Ministrul german de culte spre a mulțami Polonilor, a dat o ordinațiune, prin care concede, ca în școlile populare să se potă ține catechesele și în limba polonă, și dispune, ca în seminariile din ținuturile polone să se primescă la teologie mai mulți tineri de naționalitate polonă. Slabă resplată.

Revistă politică.

Francia.

Marinarii Ruși, cari au venit în Francia spre a reînțorce visita dela Kronstadt, precum au fost primiți cu cele mai însuflețite ovațiuni, asemenea și la plecarea lor au fost serbătoriși și aclamați cu entuziasm. Țarul prin o telegramă de datul Gacina 27 Oct. adresată președintelui Carnot mulțamesce „pentru primirea călduroasă și strălucită făcută marinarilor ruși pretutindenea pe pământul franceș. Doveșile de vie simpatie, ce s'au manifestat încă odată cu atâta elocuență, vor adauge o nouă legătură la cele ce unesc ambele țări, și dînsul sperază, că vor contribui la întărirea păcii generale, care este scopul nișuinelor lor și dorința lor neștrămutată“. Dlă Carnot, care se afla încă în Toulon, la primirea telegramei a răspuns țarului îndată în cei mai călduroși termeni. Foile franceze își exprimă profunda lor satisfacție pentru telegrama țarului și preste totu o consideră ca o afirmare solemnă a alianței franco-ruse și ca o întărire a păcii generale. Presa germană scrie cu multă rezervă despre manifestările de amicitie ale Francesilor cu Rușii, și „Nordd. Allg. Ztg“ nu află în ele nimic îngrijitoriu pentru Germania. Este fapt, că Rusia poate conta pe amicitia și ajutorul militar alu Francei în casu de lipsă, fără de a plăti acesta cu vre-o promisiune de reciprocitate și a renunța la libertatea de a se cugeta în casuri singuratică, că pășirea ei pentru interesele franceze avantațioasă este ore și pentru sine. Adecă fôea germană cercă a deștepta în Francesi neîncredere față de politica rusescă.

Spania.

Spania, care este sfâșiată de luptele inversunate ale partidelor politice, are de lucru și în colonii. Precum se anunță din Madrid, în 28 Octobrie între trupele spaniole din Africa și între Cabili s'a întâmplat un conflict sângeros aproape de cetatea Melilla. În acest conflict generalul Margallo guvernatorul Melillei a căzut mort. Diarele spaniole scriu, că Spaniolii au avut o pierdere de 70 omeni uciși și 122 răniți. Se presupune însă, că numărul morților și al răniților este mai mare. Comanda preste trupele spaniole în număr de 8000 persoane a luat o generalul Marcias.

Bulgaria.

Sedințele Sobraniei s'au deschis în 28 Oct. prin discursul de tron al principelui. În discursul de tron se constată, că poporul bulgar a făcut progrese însemnate și a lucrat cu abnegațiune pentru apărarea autonomiei și a libertății sale; apoi se enumără proiectele de lege, cari se voru dezbate în sesiunea acesta.

Diarul din Sofia „Cerno-More“ publică un manifest al partizanilor lui Zankov, în care ei declară, că rezolvirea cestiunii cu privire la ocuparea tronului bulgar nu atrăne delă Bulgaria, ci delă puterile europene; pe actualul principe și el îl recunosc ca domnitor de facto, și ca Bulgari pretind, ca principele să aere constituția, pe care a jurat, și să mântuască poporul bulgar de tirania lui Stambulov. Se vede, că partida rusofilă în Bulgaria nu se odihnesce încă.

Correspondințe.

Archiepiscopul, capetula lui Octobrie 1893.

Stimate Domnule Redactor!

Urmărind cu atențiune purtarea „Gazetei“, mi-am propus, ca din când în când, iertându-mi timpul, să atrag atențiunea clerului în câte o corespondință asupra purtării „Gazetei“, întru câtă mă voru ierta alte ocupațiuni.

Cetitorii cu luare aminte, cari au urmărită de un timp încoace și conduita generală a „Gazetei“ față cu cauzele publice bisericescă, ce agitază totă obștea românească, și conduita ei specială, necualificabilă și perfidă față cu biserica noastră, au vădită deja, că „Gazetei“ așa îi este de dragă biserica noastră, câtă ar omor-o, de i-ar fi cu puțință. Și câteva șire din vre-un diar obscur unguresc îi servesc de motiv să strige în gură mare, că biserica unită poate aduce națiunea în primejdie. Și lucrul acesta fari-seesc îl face cu calcul. Căci ea cunoșce puterea prezentă a simțului național și scie, că ar fi un mare desastru pentru biserica unită, dacă în credincioșii ei s'ar pute stărni credința, că prin ea poate fi periclitată națiunea.

Au nu suntă destule cestiuni arțetore și în cealaltă biserică românească? Și „Gazeta“ de câtva timp nu le atinge nici cu degetul cel mic. Ba când nu de mult guvernul a intrat așa adânc în autonomia bisericeii ne-unite din cauza unui discurs cu totul inofensiv al unui profesor din Brașov, pur-

tarea ei în fondă chiară cu nimic nu s'a deosebit de a reptilelor unguresc. Căci biserica neunită n'ar voi să o discrediteze pentru lumea asta. Când este vorba însă, ca să discrediteze pe cea unită, atunci chiară nici pietatea cătră cei morți, ca de pildă cătră Mitropolitul Vancea, nu-i poate înfrina ura. Și clerul și poporul nostru încă totă mai dă bani pe o atare fœ!!!

Și ôre de unde atăta ură la „Gazeta“ față cu biserica noastră? Din atingerea cea de totă intimă a „Gazetei“ cu foile germăno-jidovesci din Viena, cari chiară pentru că suntă jidovesci, urăsc până dincolo biserica catolică. Și fiindă că credința bisericeii noastre este cea a bisericeii catolice a Romei, așa în „Gazeta“ s'a străplăntată față cu biserica noastră totă ura jidovescă față cu credința bisericeii catolice. Voiă aduce acum numai ună esemplu.

Unul din idealele pressei jidovesci este căsătoria civilă în tôte statele. Și în adevăr, că nimenea nu apără planul guvernului unguresc de a introduce și la noi căsătoria civilă, cum o apără presa jidovescă din Viena. Și acum, ôre n'a vădită clerul nostru purtarea cea de totă lăncedă a „Gazetei“ față cu cestiunea căsătoriei civile? Să aere căsătoria civilă pe față, n'a cutezată de frică, să nu i-se scôle totă lumea românească în capă ca în anul trecut, cândă cu galimatias din cel „19 articli și unul final“, și așa să-și părădă pânea. S'a păzită însă tare a combate căsătoria civilă din punctă de vedere bisericesc și național, și și cândă a disă ceva, aceea a fostă numai năsipă în ochii clerului. Ba s'a năcăjită tare vădendă, că împrejurările au adusă cu sine, de în combaterea căsătoriei civile ne-amă înfănită cu magnați din casa de sus și cu episcopatul catolic. Căci „Gazetei“ îi este mai scumpă idealul pressei jidovesci din Viena, decâtă credința generală a clerului și a poporului nostru despre căsătorie. Și éráși dicemă, clerul nostru are încă bani pentru o atare fœ!!!

În zilele trecute o fœ ungurescă vorbia ceva despre autonomia catolică. „Gazeta“ la momintă fu gata cu articlu de fondă despre autonomia bisericeii noastre, din care nu pri-cepe, putemă dice, chiară nimic, și pe care în colonele ei nu o a tractată nici barem cum o ar tracta ună gimnastă, cândă o ar căpăta ca pensă în școlă, de cumva nu vomă numi tractată pamfletul de astă primăvară a ignorantului său teolog de preste munți. În articlu acesta se légă de cuvintele Mitropolitului Vancea, că după regularea autonomiei catolicilor latină va urma de sigur și a noastră, și se tânguesce amar și se miră, că de unde poate veni dependința asta a autonomiei noastre delă a catolicilor? Ne mirăm și noi, că în cestiuni bisericesci ignorândă clerul cultă unită din patru diecese, cum a mai făcută deja, cum de nu-și întrăbă teologul delă Bucuresci. Ună pică de logică i-ar fi spus, că dacă guvernul a făcută pedeci autonomiei catolicilor latină, multă mai puternică ca noi, atunci, cândă nu va mai pune pedeci catolicilor latină, de bună sama nu va mai pune nici bisericeii noastre, căci numai se va gena atunci însuși guvernul. Și acesta este înțelesul enunțațiunii inocente a Mitropolitului Vancea. Hei! dară de vorbia așa „Gazeta“, nu putea spera, să discrediteze biserica noastră espunându-o ca dependentă delă Ierarchia latină din țară, și

prin aceea ca pe una care periclităză națiunea și limba română. Cu tôte acestea nu se genéză a trăi din banii clerului nostru. Nu se genéză chiară nici după ce ficțiunile și miturile ei și ale teologului ei fură deja demascate astfel, câtă o fœ de bună simț n'ar mai fi cutezată a se mai atinge de acelea cestiuni. „Gazeta“ însă fidelă spiritului jidovesc al foilor din Viena se razimă pe împrejurarea, că cea mai mare parte a publicului cetitoriu nu se ocupe de atari lucruri, și așa îi poate întinde pe masă ori ce monstruosități și plătitudină. Asta este chemarea culturală a unei foii? Bună e Dumnezeu, și dacă până acum nu s'a genat, totuși o vomă face cu ajutorul lui Dumnezeu noi clerul unită, să se geneze și să respecte publicul cetitoriu și cauza noastră culturală, cu tôte că eu unul nu înțeleg, ce sensă mai poate avă astădi esistența „Gazetei“, de nu cumva ca să compromită luptă noastră ca în anul trecut. Mai de multă a putut avă înțeles. Astădi însă avemă altă fœ de și multă mai bine redigată. Delă 1 Ianuariu vomă mai avă una, care éráși multă va întrece pe „Gazeta“, și așa chiară și dacă n'ar fi decăduță cum este, n'ar avă nici ună resonă de esistență.

Voiă mai reveni.

Tt.

Apelă.

Suntă ană o sută cincideci și cincă, de cândă providențială episcopă Marele Inocențiu Micul-Klein a concepută idea înființării școlilor din Blași. Bărbat cu suflet mare, încredințat în sfințenia propusului său, și în ajutorul lui Dumnezeu, el se puse pe lucru și dobândi delă generosul Domnitor Carol al VI-lea (III-le) favorul, să schimbe dominiile episcopesci din Sâmbăta și Gherla cu castelul și dominiul din Blași. Clerul adunat în sinodă vădendă succesul încordărilor uriașe, făcute de preademuul său Archiereu, întru atăta s'a însufățit, încătă pentru realizarea mărețului scop s'a obligat a contribui suma de 25000 fl.

Așa s'a întrecut atunci în dărnicie clerul cu archiereul și chiară cu Cezariul!

Astfel la 11 Augustă 1738 s'a începută clădirea școlilor și a monasterului și s'a terminat în 1747.

Petru Paul Aron, vrednicul urmaș al Marei Inocențiu Micu, continuă cu zel și resignațiune opera premergătorului său, și în tòmna anului 1754 s'au deschis „școlile din Blași“. „Popcrului, ce era întru întunecă, i-a răsărită lumină mare!“

Preste trei sute școlari se încălăiau la rațele binefăcătoare ale sôrelui, ce a răsărită din Blași. Însetat de cultură alergă fiul poporului român din tôte părțile la acestă isvor de lumină, unde generosul Archiereu Aron cu mulți își împărția în totă ziua pânea sa, ér în duminică și serbători îi prevedea și cu fiertură; pe mulți îi îmbrăca, multora le cumpăra cărțile de lipsă.

Gregoriu Mafor, episcopul de pie amintire, puse corôna binefacerilor prin fundațiunea de pâne pentru două sute școlari. Blașul deveni ună centru culturală, și binefacerile luminii de aci se revărsă departe chiară și preste marginile patriei noastre.

Dar nici abnegațiunea lui Aron, nici tôte jertfele vrednicilor săi urmași nu au

putută asecara de ajunsă subsistența acestor școlă pe timpuri înainte.

Cu diversele reforme ale învățămîntului s'au ivit tot-deuna și nouă lipse materiale, cari reclama nouă jertfe. Așa s'au făcut școlile normale (primare), s'a reorganizat gimnasiul, s'a făcut liceu și în fine s'a completat la gimnasiu superior; lângă gimnasiu s'a înființat preparandie și în timpurile mai dincoace, sub ocărmuirea neuitatului Mitropolit Vancea, ne mai corespundendă edificiul cel vechiu al școlilor elementari, s'a ridicat nouă institut preparandială cu trei cursuri și normală cu trei clase, s'a zidit sala de gimnastică, s'a înființat sala de desemn după prescrierile legii, și aceste s'au provădūt, după putință, cu aparatele trebuincioase. Gimnastica și desemnul introduse au reclamat, să se aplice și profesori de specialitate; s'a creată museu istoric-filologic; s'a despărțit cel de naturale de cel de fizică și chimie, și cu mari sacrificii s'au provădūt de o cam dată cu celea necesare; s'a înmulțit biblioteca profesorilor cu nouă opuri didactice și științifice; s'au adaptat sale de propunere după numărul școlărilor; s'au făcut ameliorări și reparări în edificiul gimnasiului și alte multe, cari tôte au desecat fondul, din care se susține gimnasiul. Și tôte acestea jertfe materiale încă nu-să de ajunsă. De unu șir de ani fiindu prea mare numărul școlărilor din clasa I-mă, astfel în tōmna an. 1892/3 s'a deschis cursu paralel pentru prima, în anul scolastic curent și pentru a doua, ăr în viitoru ni-se impune greutatea de a avă cursuri paralele succesiv și pentru a treia, eventual și pentru a patra clasă, considerandă, că numărul studenților gimnasiali imatriculați cu începutul anului curent este 491. Împrejurare îmbucurătoare această frecvență de școlari și în cursurile paralele, căci se deschide locu pentru tōți aceia, cari doresc să-și însușescă cultură și creștere la gimnasiul nostru; dar ridicarea claselor paralele este împreună cu spese mari: o nouă aripă va fi neapărată de lipsă să se adaugă la gimnasiu; ăr proporționat cu înmulțirea claselor trebuie să crească puterile didactice. Astăzi însă fondul de instituție prin amintitele spese și prin calamități venite asupra celor mai însemnate resurse (cari sunt morile fondului basilican) așa s'a exhaustat, încătă nici lipsele curente de până aci nu le mai pōte acoperi, necum să întimpine nouă greutăți, ce se impun în modu imperativu, dintre cari vomu aminti numai următoarele:

a) După prescrierile legilor vigente și după caracterul gimnasiului nostru, tinerii chemați pe cariera profesorală după absolvirea facultății teologice au să urmeze la universitate cursu de trei ani cu mari spese, cari pică în sarcina fondului.

b) Salarele profesorilor nu mai corespund pozițiunii lor sociale, nici împrejurările de timp și de locu, cu totul diferite de acelea, cându s'au sistemizat salarele așa, cum sunt astăzi. De aceea urcarea salarelor este o necesitate imperativă, căreia trebuie făcutu destul câtă mai curendū, chiaru din punctu de vedere didacticu: în interesul bine înțelesu al progresului, căci binecunoscutu este, că profesorii în ocupațiunile lor literare și științifice, fie pentru școlă, fie pentru calificarea lor ulterioară, nu este permisă să fie conturbați

de grijile zilnice ale subsistenței. Acesta este motivul, pentru care atât în statul nostru, cât și în alte state europene se tractază seriosu cesiunea înmulțirii salarelor profesionale.

Noi avisați în acestu respectu numai la puterile noastre, datori suntem să ne îngrijim de timpuriu, ca să prevenim ori ce ocaziune de ingerință nedorită, cându apoi ar fi „prea târziu“.

c) Fondul de pensii al profesorilor dela tôte institutele noastre din Blăși, întemeiatu numai de acum trei ani, are lipsă de o însemnată dotațiune extraordinară, ca să fie în stare de a suporta pensiunile eventuale.

d) Progresul în studii este condiționat și de manuale bune scolastice, după cerințele didacticei moderne și de alte multe mijloce de învățămînt, căte postesc pedagogia mai nouă, carea introduce intuițiunea și în filologie (de aci lipsa museului ist.-filologic). Aceste lipse adăncu simțite în școlile noastre trebuie să se delature cu ori ce sacrificiu, pentru ca să susținem învățămîntul la nivelul dorit.

Cumpăndind aceste cerințe neapărate în alăturare cu starea fondului, ne aflăm constrinși a face călduros

Apel

cătră tōtă inteligența civilă, căreia îi zace la inimă sustarea și înflorirea școlilor din Blăși; apelăm la abnegațiunea tradițională a clerului nostru, la caritatea întregului popor al provinciei mitropolitane gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș rugându-i pe tōți, ca în starea materială precară, în care se află gimnasiul cel mai vechiu românesc, să-și vină întru ajutoriu cu obolul său. Cu deosebită încredere adresăm această rugare tuturor acelor P. T. Domni, cari au să mulțămescă — măcar și numai în parte — starea lor prezentă institutelor culturale din Blăși. Privescă în acestu apel glasul rugătoriu al unui părinte strimtorat materialicesce fără vina lui, și avisat la ajutoriu fiiloru săi. Consideră, că gimnasiul nostru în trecut departe de a pretinde ceva jertfă pentru susținerea sa, a dat fiiloru săi, și la fiii fiiloru săi sufletesc tōtă înlesnirea de a-și percurge cariera gimnasială (ce aiea ăr fi costat mari spese): n'a luat didactru, a liberat pe mulți și de bagatela taxă de înscriere 2 fl., a dăruit cărți ca premii și spre folosință, a dat ocupațiunii laterale împreunate cu remunerațiune, a împărțit ajutoare de bani și a contribuit și contribuie și acum la însemnatul beneficiu de pâne.

Această generoasă dărniciere reclamă astăzi recunoștința tuturor acelor, asupra cărora s'a revărsat și cari în trecut au fost cruțați chiaru cu espunerea subsistenței gimnasiului în viitoru. Facă la rindul lor jertfă pentru jertfă; retribuie mamei, de ce ea s'a lipsit pentru fii.

Binevoitorii acestui vechiu și meritat foculariu de cultură sunt rugați a trimite ofertele lor maritimose de-a dreptul Prea-veneratului Consistoriu Mitropolitan greco-catolic din Blăși (Cassa centrală arhidiecezană în Blăși, Balázsfalva) înapoidu celele de colectă cu rezultatul obținut cel mult până la 15 Ianuaru 1894, ținendū samă, că adevăratu ajutoriu este numai cel dat la timp și că „bis dat, qui cito dat“.

Blăși, 26 Septembrie 1893.

Iosif Hossu,
directoru gimnasialu.

Ioan Germanu,
Aleșu Violu,
deleg. corp. profesoralu.

Noutăți.

Stațiune cantor-docentă. Cu terminu de 10 Nov. se escrie concursu pentru ocuparea stațiunii cant.-doc. din Egeriște în protopopiatul Morlacei cu emolumentele: a) 100 fl. din repartițiune, b) 42 metrete mari de buca te à fl. 1.30 metrete, c) 11 boghi de fînă à 2 fl. și 5 orgii lemne à 5 fl., venitele stolare în calculu mediu de 8 fl.

Adunarea Statului catolic transilvanu a convocat o episcopul Lönhart pe 8 și 9 Novembre în Clușiu.

Societatea „Petru Maior“. Societatea de lectură a junimii române din Budapesta „Petru Maior“ constituindu-se în ședința sa generală din 15 Octobru a. c. și-a alesu comitetul pe anul 1893/4 în următoriu modu: Președinte *Elie Dăianu* stud. fil., vicepreședinte *Iuliu Maniu* stud. jur., secretar *George Demeter* stud. jur., notari *Onisiforu Bejiu* stud. techn. și *Aurelu Vladu* stud. jur., casar *Enea Papiu* stud. jur., controlor *Severu Colbasi* stud. jur., bibliotecari *Dimitrie Lupanu* stud. fil. și *Constantin Lucea* stud. fil., Redactoru la foaia „Rosa cu ghimpi“, *Atanasie Gava* stud. med., colaboratori *Octavianu Vasu* stud. jur. și *Alesu Davidu* stud. jur. În comisiunea literară Ioan Bunea stud. fil. președinte, Octavianu Vasu stud. jur. referent, George Adamu stud. jur., Aurelu Vladu stud. jur., Iuliu Maniu stud. jur., Nicola Manoiu stud. jur. și Valeriu Suci stud. fil. membri.

Avansamentu în armată. La avansamentul din 1 Nov. dintre ofiterii români au fost înaintați la gradul de locotenent-colonel *Emiliu Nestoru*, la gradul de maior căpitanul de cl. I. *Ignatiu Mărgineanu*, la gradul de căpitan cl. I. căpitanul de cl. II. *Iosif Micanu*, reg. inf. Nr. 75, *Ioan Alvianu* reg. inf. Nr. 52 și *Silviu de Herbay* reg. inf. Nr. 85, la gradul de căpitan cl. II. supralocotenent *Nicolau Hidu* reg. inf. Nr. 31, *Georgiu Cocianu* reg. inf. Nr. 16, *Dionisiu Florianu* reg. inf. Nr. 85, *Iosif Ivanoviciu* reg. husari Nr. 14 și *Iosif Busanu* dela artilerie, supralocotenent au fostu promovati locotenent *Oto Demianu* reg. inf. Nr. 50, *Eugen Pascoviciu* reg. inf. Nr. 82, *Corneliu Popescu* reg. husari Nr. 16, ca locotenent au fostu numiti aspiranți de ofiter *Pompeiu Bența* reg. inf. Nr. 64 și *Constantin Popoviciu* reg. de husari Nr. 8. — La honvești locotenent *br. I. de Popu* a fostu înaintat la gradul de supralocotenent.

Botezul principelui Carolu s'a celebrat Duminecă în Sinaia prin mitropolitul primat al României (amăsurat pozițiunii cuprinse în al. 2 art. 82 al. constituțiunii). Ca nănași la botezu au figurat regele și regina României, ducesa de Koburg, principesa de Hohenzollern, infanta de Portugalia, ducele de Koburg și marea ducesa Xenia din Rusia, fiica țarului rusesc. Numărul oșterilor a fostu mare.

Anton br. Szveteney de Nagy-Ohay, generalul de cavalerie și comandantul corpului de armată din Sibiu în urma paralizei de inimă a murit în 30 Octobru împărțit cu ss. sacramente.

† **Anton Stoica.** Dr. *Victor Stoica de Vinea inf.* în numele său și al soției sale *Iosefa Filip Plössl*, precum și al tuturor rudeniilor cu inimă înfrântă aduce la cunoștință, cumcă iubitul său părinte, respective bunul socru și consăngenu *Anton Stoica de Vinea inf.* jude de tablă reg. în pensie și cavalerul ordului corōna de feru în 17 Oct. în etate de 74 ani după o scurtă suferință și-a dat nobilul său suflet în mâinile creatorului în Murășorhei.

În veci amintirea lui!

Pentru procurarea de recuizite, steguri flamure, policandre, albituri, obiecte pitice și cărți bisericesci recomandăm institutul de artă a lui **Süts și comp.** din Budapesta, cari la dorință trimit gratis catalogul prețurilor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XI.

Genuinitatea diplomei Leopoldine numite a doua.

(Fine.)

Înainte de a proba mai pe larg genuinitatea diplomei II Leopoldine, trebuie să observăm, că cestiunea despre genuinitatea aceleia astăzi are numai importanță istorică, și nici decum însemnată practică, politică ori bisericească, pentru că pozițiunea bisericeii și națiunii noastre astăzi nu mai este determinată prin acea diplomă, ci prin legile emanate dela 1848 încôce și prin alte diplome, cari sunt încă în vigore. Însă și cestiunea dreptului de a ne alege o singură persoană, ér nu de a candida trei persoane pentru scaunul mitropolitan, nu atrăuă în rezolvirea sa dela acea diplomă, căci chiar și în casul, când s'ar pute dovedi vre-odată, că acea diplomă este apocrifă, încă totu n'amă făcută un pășu hotărâtoriu spre obținerea dreptului de a alege pe Mitropolitul nostru, de-orece există o altă diplomă posterioară, emanată în 17 Aprilie 1728 dela împăratul Carolu al VI-lea, în care apriat se spune, că clerul nostru trebuie să propună nu o singură persoană, ci trei persoane pentru scaunul mitropolitan. Se dice adecă acolo: „Quem in finem benigne indulimus et volumus, ut clerus ille unitus, in certo loco et termino per vos ipsi competenter praefigendo, confluat triaque subjecta apta, idonea et qualitibus ad id necessariis rite ac debite praedita e confluxu suo, penes clementissimam instantiam suam Nobis pro benigna electione et nominatione Nostra humillime proponat.“¹⁾

Din acestea cetitoriul pôte vedé, că cestiunea despre genuinitatea diplomei Leopoldine, numite a doua, nu are nici o valoare practică nici chiar în afacerea alegerii de Mitropolit, care după părerea noastră nu pe basa diplomelor se va rezolva.

Samoilă Klein, la a cărui auctoritate se provôcă dl. Densușană spre a-și dovedi aserțiunea, nu susține hotărâtu, că diploma Leopoldină ar fi apocrifă, ci vorbește mai mult după o falmă lătită pe timpul său, pentru că după traducerea românească a cuvintelor lui latinesci făcută de Șincai,²⁾ el astfel se exprima: „În anul acesta 1701, altă diplomă s'a ivit cu numele împăratului Leopoldu, al cărui originalu fiindu că nu s'a aflat după aceea, despre dînsul îndoelă a fost: se dice că iesuitii l'ar fi făcutu“, cari cuvinte din urmă în traducerea dlui Densușană sună astfel: „se dice a fi un falsificat făcut de iesuitii“.

Amă citat cuvintele lui Klein în traduceri făcute de Șincai și Densușană, pentru că originalul latinesc al lui Klein nu-lă avem în mână. Din ambele însă se vede, că Klein nu susține hotărâtu, că diploma Leopoldină ar fi apocrifă. Totu din traducerile acestea se vede apriat, că dl. Densușană folosese cuvintul falsificat și acolo, unde în originalu (conformu traducerii făcute de Șincai) nu se află, și nici nu se pôte afla, de-orece din totu contextul cuvintelor lui Klein apare limpede, că el nu vre să dică, că diploma ar fi falsificată, ci că aceea ar fi — după cum „se dice“ — apocrifă. Șincai se alătură la părerea lui Sam. Klein susținându cu mai puțină șovăire, „că diplomatul acela a fost numai de iesuitii scornit“. Acela, care susține mai hotărâtu, că diploma a doua Leopoldină ar fi apocrifă, este episcopul Grigorie Maioru în Promemoria trimisă de dînsul la Roma în 11 Februaru 1773 și publicată de I. M. Moldovanu.³⁾

Însă și obiecțiunile aduse de episcopul

¹⁾ Nilles, Symb. II. pag. 498.

²⁾ Chron. an. 1701.

³⁾ Acte sinodale v. I. p. 178 și următoarele.

Maioru contra genuinității diplomei din cestiunea încetă în urma descoperirilor făcute în anii din urmă în mai multe archive publice.

Astăzi este constatată, că diploma acesta a emanat, dela însuși împăratul Leopoldu I, de-orece este înregistrată (improtocolată) în așa numitul Liber Regius din Viena tom. 3 pag. 177, unde totodată se cetese, că de pe conceptul originalu s'a pregătit și spedit diploma acesta cu toate formalitățile actelor genuine și autentice prin *notariul jurat* al cancelariei aulico-transilvanice Clemente Kozma sub Nr. 36 ex 1701.

De pe actul originalu înregistrat în Libro regio s'a estradat cardinalul Kollonits în luna lui Martie 1701 un exemplar autenticu (*loórvon*), care este inferit înre documentele bibliotecii Kollonitsiane și se păstrează și astăzi întreg și necorupt în biblioteca universității din Budapesta.

În fine un exemplar *loórvon kai óvychonov*, de aceeași valoare și fidedemnităte cu originalul improtocolat în Libro regio, se păstrează în arhivul curții și statului (Hof- und Staatsarchiv) din Viena.¹⁾ Față cu aceste exemplare genuine și față cu faptul, că diploma într'adeveru este înregistrată în Libro regio, trebuie să încete ori ce nedumeriri cu privire la genuinitatea acestui act, căci chiar și cându conceptul originalu, sau cum se dice impurul, nu s'ar mai afla nici odată, totuși exemplarele conservate și amintite mai sus și înregistrarea din așa numitul Liber regius ne sunt dovadă suficientă despre genuinitatea actului, întocmai precum un act înregistrat și spedit în forma sa dintr'o cancelarie ore care îlă considerăm de genuin, chiar și cându s'ar fi perdatu conceptul, de pe care s'a scris și estradat actul.

Cea mai gravă dificultate în contra genuinității diplomei consiste în aceea, că într'un act citat de dl. I. M. Moldovanu din colecțiunea numită „Miscellania“, și în diploma Mariei Teresiei din 9 Septembrie 1743²⁾ se dice, „că după cercare cu deamănuntul aci (în Viena) nu se scie, ore diploma aceea publicat-s'a în Transilvania și contrașis-i-s'a ori ba, și însuși episcopul unitu dice, că nu o are și nu o pôte produce, nici conceptul originalu nu se află în arhivul cancelariei aulico-transilvanice“.

Însă dificultatea acesta astăzi nu mai are nici o valoare, căci — precum dovedesc actele publicate de Nilles — în urma investigațiunii, ce s'a făcut pe baza ordinului împărătesei din diploma citată, s'a constat, că diploma a doua Leopoldină a fost prezentată prin Franciscu Henter, protonotariul Mafestății Sale împărătesci și regesci, și publicată în totă forma sa în dieta Transilvaniei ținută în Alba-Iulia la 15 Iuniu 1703, va să dică la doi ani după emanarea ei dela împăratul Leopoldu I.³⁾ Constatându-se, că diploma a fost prezentată în formă autentică și publicată dietei, împărătesa Maria Teresia în Octobrie 1743 a aprobat-o în modu solemn⁴⁾ și s'a provocat după aceea la diploma Leopoldină a doua tot-deuna ca la un act existent și genuin, precum dovedese diploma ei din 5 Aprilie 1746 publicată de Nilles (în loc. citat la pag. 574—576) și din o altă diplomă din 11 Augustu 1773 publicată de Petru Maioru.⁵⁾ De aceea astăzi nu se mai pôte susține ceea ce a afirmat dl. I. M. Moldovanu, că „resul-

¹⁾ Nilles, Symb. I p. 301.

²⁾ Veđi această diplomă la Nilles Symb. pag. 548—555 și la P. Maioru: Ist. bis. Rom. part. 2. cap. 6 § 12. pag. 346.

³⁾ Veđi actul de publicațiune la Nilles, Symb. II. p. 512.

⁴⁾ Hurmuzaki, Fragmente 2. p. 120.

⁵⁾ L. c. p. 350—351.

tatul a totă cercarea (este vorba despre cercarea ordinată prin diploma împărătesei Maria Teresia din 9 Septembrie 1743) fu, că a II-a diplomă leopoldină nu s'a aflat nici în originaru, nici în transumtu autenticu, ba nici vre-o urmă de publicarea ei în Transilvania“.

Cându însă episcopul Grigoriu Maioru în Promemoria sa afirmă, că ministrii regesci de pe timpul episcopului Petru Paulu Aron ar fi ăis, că diploma a II leopoldină este apocrifă, se vede, că dînsul și-a tras informațiunea acesta din isvoru forte dubiu, căci ministrii regesci nu puteau să se îndoescă despre genuinitatea unui act improtocolat în modu autenticu deja în 19 Martie 1701 în așa numitul Liber regius.

Unele fapte, cari le aduce mai departe episcopul Grigoriu Maioru în contra genuinității diplomei leopoldine, sau nu sunt constatate, sau probază contrariul la ceea ce voese episcopul. Elu adecă dice, că Mitropolitul Atanasiu nu i-s'ar fi impus, ci numai i-s'ar fi recomandat a-și ține un teologu iesuitu, ér Ioanu Giurgiu (alias Pataki), succesorul lui Atanasiu, din bună aflarea sa și-a luat un teologu, pe care după aceea l'a dimis; ceea ce nu s'ar fi întimplat, dacă diploma a II leopoldină ar fi existat pe timpul acelor arhier, pentru că în această diplomă ținerea teologului se impune ca obligamentă.

Însă în privința acestor fapte episcopul Maioru este în rătăcire, căci precum dovedese reversulul dat și subscris de Mitropolitul Atanasiu în Viena la 7 Aprilie 1701, acestu Mitropolitu s'a obligat și prin jurământu a-și ține teologu,¹⁾ și numai obligamentului acestuia s'a datu expresiune în diploma a II-a Leopoldină. Ér episcopul Pataki, care a fost preconisat în 1722, a avut tot-deuna lângă sine de teologu pe Georgiu Regai, care în această calitate a fost denumit de teologu din partea primatului în numele împăratului în 1722 și cu excepțiunea anului 1731, în care fu suplinitu prin Emericu Gorgei, a funcționat ca atare până în anul 1738, va să dică și sub episcopul Klein.

Totu așa de tare se înșelă episcopul Grigorie Maioru și cându afirmă, că diploma II Leopoldină a fost scosă la ivelă într'o copie simplă abia la anul 1729, cându între episcopul Klein și teologul iesuitu s'ar fi ivit unele neînțelegeri.²⁾

În contra acestei aserțiuni stă însă faptul constat, că episcopul Klein nu și-a ocupat scaunul înainte de 1732 și astfel nu a putut ave neînțelegeri cu teologul iesuitu deja la anul 1729. Apoi episcopul Maioru mai vine în contradicere și cu sine însuși, căci pe cându într'un loc susține, precum amă vedutu, că o copie simplă a diplomei s'a scos la ivelă abia în anul 1729, pe atunci de altă parte într'altu loc totu el dice, că copia simplă a diplomei s'a aflat din partea episcopului Klein mai întâi în seriniile unui iesuitu, mortu în curtea episcopescă, carele nu pôte fi altu, decâtu Nicolau Iánossi, repositu în 19 Martie 1741 în Blășiu. Însă dacă copia diplomei s'a aflat mai întâi în anul 1741, atunci cum s'a scos la lumină mai în urmă în anul 1729?

Alteum diploma acesta a fost cunoscută clerului și poporului român chiaru dela 1701, ér nu dela 1729 ori 1741, pentru că a fost publicată clerului în sinodul ținutu în Alba-Iulia în luna lui Novembrie 1701, ceea ce se pôte vedé din actele publicate de Nilles.³⁾ Totu la diploma acesta s'au provocat și curatori bisericeii unite

¹⁾ Veđi Nilles, Symb. I. p. 281—287.

²⁾ Cuvintele episcopului Maioru sunt acestea: „Atunci în urmă pe la an. 1729 s'a scos la lumină o copie simplă a ore-cărei diplome cu numele gloriosului împăratu Leopoldu.“

³⁾ Nilles, Symb. I p. 326—330.

Mihaiu Puiu și Ștefanu Rațu în o epistolă din 13 Decembrie 1714, în care vorbesc despre alegerea succesorului lui Atanasiu, ¹⁾ ér episcopul Ioan Pataki a avut la mână și un exemplariu autentic al diplomei Leopoldine (*authenticum originale*), precum dovedește epistola lui din 24 Octombrie 1718 adresată primatului Ungariei. ²⁾ Insuși episcopul Klein s'a provocat la această diplomă ca la un act genuin și autentic în suplicele, ce le-a dat la curte pentru emanciparea clerului și poporului român, și ceea ce este mai interesant, cându împăratul Carol al VI-lea cu decretul său din 11 Decembrie 1732 a supus plângerile episcopului Klein apretierii dietei Transilvaniei, acestu monarchu apriatu s'a provocat la diploma II Leopoldină ca la un act solemn emanat dela tatăl său Leopold I, ³⁾ și până acum nu s'a aflat nici o urmă, că dieta de atunci ar fi făcutu excepție în contra genuinității acelei diplome. Împăratul Carol al VI-lea în diploma de dto 21 Augustu 1738, prin care dotăză episcopia noastră și școlile și mănăstirea din Blăși, face unele dispoziții chiaru pe baza diplomei leopoldine. Chiaru și actul cel mai important, în care episcopul Klein împreună cu clerul și poporul unitu cere dela împărătesa Maria Teresia, ca și poporul român să fie primitu ca a patra națiune în patrie, încă se face provocare la diploma II Leopoldină ca la un act emanat dela Leopold I și aprobatu și de următorii acestuia. ⁴⁾ De unde se vede, că multu timpu nimenia nu s'a îndoit despre genuinitatea diplomei II Leopoldine. Nici sinodul din 1739 și celu dela 1742 nu negă proprie esistența și genuinitatea diplomei, ci celu dintăiu cere, ca diploma, ce o are numai în copie, să se publice și să se observe în toate punctele și clausulele sale, fiindcă elu nu scia, că ore aceea publicatu-s'a ori ba? ⁵⁾ Ér alu doilea a cerut numai aceea, ca diploma să i-se presente și în originalu, dar nu a negat existența ei genuină. ⁶⁾ Episcopul Petru Paulu Aron în relațiunea, ce a făcut-o în anul 1752 la Roma, nu a scrisu, precum afirmă Gregoriu Maior, în contra genuinității diplomei II Leopoldine, ci numai și-a făcutu relațiunea, ce era datoriu ca episcopu să o facă, despre starea bisericii sale. Din contra în arhivul mitropolitanu din Blăși există unu protocolu, din care se vede, că pe timpul episcopului Petru Paulu Aron omeni competenți nu se îndoiau despre genuinitatea diplomei II Leopoldine. Acestu protocolu poartă titlul: „*Protocolum diplomatum et Regionum Rescriptorum ac Ordinationum in favorem S. Unionis, a variis Augustae domus Austriae Imperatoribus inde ab anno 1692 usque 1756 editarum.*” Imprejurarea, că protocolul acesta este vechiu, scrisu totu de o mână și cuprinde acte emanate numai până la 1756, ne face să deducem, că s'a scrisu înainte de 1760, va să dică pe timpul episcopului Aron. Insa dacă la curtea episcopului Aron ar fi fostu îndoelă despre genuinitatea diplomei II Leopoldine, atunci această diplomă nu se trecea în amintitul protocolu la pagina 7—12, ci ca unu act spuriu s'ar fi lăsatu cu totul afară. Ér dacă împărătesa Maria Teresia într'o audiență a răspunsu episcopului Petru Paulu Aron, și chiaru și lui Maior, precum afirmă acesta, că ea nu are cunoștință despre cele cuprinse în diploma II Leopoldină, acesta nu e mirare, căci capul statului, după regulile dreptului, cestiunile de fapte particulare le poate ignora, și din această ignoranță nu se poate face mare casu, pentru că nu se poate aștepta dela unu domnitoriu, să cunoască toate diplomele speciale, toate privilegiile și imunitățile. Sați cu alte cuvinte din imprejurarea, că unu domnitoriu nu cu-

noșce cuprinsul unei diplome, nu se poate deduce îndată, că acea diplomă este necocitură. Asemenea nu se poate deduce acesta nici din imprejurarea, că în diploma de denumire a episcopului Grigorie Maior nu se pune condițiunea de a-și ține teologu Iesuitu. Condițiunea acesta a pututu rămâne afară din motivul, că încă înainte de 27 Octombrie 1772, cându fu denumit Grigorie Maior de episcopu, era quasi hotărâtă desființarea ordului Iesuitilor. Papa Clemente alu XIV-lea deja în 30 Novembre 1769 a scrisu o epistolă la curtea din Spania, în care nu se arăta străinu de suprimarea ordului. Ér în 21 Iuliu 1773 la presiunea Bourbonilor și chiaru și a curții din Viena, influențate de copii împărătesei, Iosif și Carolina de Neapoli, ordulu Iesuitilor fu desființat prin Papa Clemente XIV. Așadar condițiunea de a-și ține teologu Iesuitu a pututu rămâne afară din diploma de denumire a episcopului Maior nu din motivul, că acea diplomă este o necocitură, ci din motivul foarte probabil, că cei din Viena prevedeau suprimarea ordului Iesuitilor, și astfel ușor s'au înduplecatu a implini dorința episcopului de a nu se pune condițiunii în diploma lui de denumire. În fine la obiecțiunea, ce ar face-o cineva, că pentru ce nu se află diploma în originalu în arhivul Blășului, răspundem cu Barițiu (l. c. p. 219): „Nu la Blăși s'a înființat mai întâiu episcopia unită, ci în Alba-Iulia, era în anii revoluțiunii Rakocziene nu a știut unde să-și plece capul. Mai târziu episcopia s'a strămutat dela Alba-Iulia la Făgăraș, la Beleanu și Sâmbăta, în același districtu, era la Blăși s'a așezat definitiv numai după anul 1738, cându împăratul Carol VI a permis a se schimba dominiile Gherlei și alu Sâmbetei cu Blășul. În 38 de ani diploma a pututu să pără prea ușor mai alesu în furia atător certe religiose.”

Noi altcum suntem de părere, că deci de ani toți cei interesați au fostu convinși, că diploma II Leopoldină este genuină, despre ce suntu dovadă eclatantă actele emanate până la anul 1740. Insa după ce episcopul Klein tocmai pe baza acestei diplome a voit să câștige Românilor drepturi politice prin nenumeratele sale cereri adresate împăratului Carol VI și împărătesei Maria Teresia, asupra Românilor și mai virtosul cel din guberniul Transilvană, cari pute anume lăsa să dispară originalul autentic al diplomei, ce-lu aveau în arhivul lor, au lansat în lume mai întâiu opiniunea, că diploma aceea nu ar fi fostu publicată, ér după aceea faima, că ar fi spurie, ca astfel să se mântuască de obligamentul de a implini cererile Românilor. Vădendu apoi Românii, că punctele diplomei, cari erau favorabile pentru ei, nu se implinesc, au început și ei a se lega de faima, că diploma ar fi apocrifă, ca astfel cel puțin să nu mai fie obligați a purta urmările punctelor oneroase pentru ei. Acestea însă nu derogă genuinității diplomei II Leopoldine. Acestu act consună cu actele emanate înainte de 19 Martie 1701, cari îi servesc de basă, a fostu improtocolat în locu forte autenticu, adevă în Libro regio, a fostu spedit în mai multe exemplare de aceeași valoare cu conceptul originalu, din cari unele se conservă și astăzi în Viena și Budapesta și din cari și episcopul Pataki a avut unu originalu autenticu; a fostu publicat clerului românescu deja în anul 1701, ér în dieta Transilvaniei în 1703, și timpu îndelungat a fostu considerat de toți factorii competenți ca act genuin emanat dela împăratul Leopold I, ér cându mai târziu s'au ivit îndoeli despre genuinitatea lui, acestea au fostu imprăștiate prin acte demne de totă credință. Unu astfel de act nu se poate numi apocrifu cu atât mai puțin, că scriitorii de valoare mai mare, decâtu dl Densușanu, îi susțin astăzi genuinitatea, cum suntu Nilles și Barițiu. Ér la aserțiunile neîntemeiate ale dlui Densușanu se pot aplica cuvintele: „*Ignotos fallit, notis autem est derisus.*”

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„De folositu nu-mi va folosi nimica, dar cel puțin voru scăde primejdiile, ce amenință pe fiul meu, cunoscându-o și îngrijitoru lui. Dar nu ai alta?” Și străina privia prin grădină cu o vedită agitație.

„Acesta, uită, are unu efectu admirabilu. Lucra repede și fără urmă, îi explică sibila arătându spre unu stratu, ce era despărțit de celealalte printr'o îngrăditură. „Dar spune-mi mai întâiu, ce bolă are fiul tău. Este adevăratu, că bole interne arareori se vindecă prin astfelu de mijloce.”

„Cinstită sibila, elu zace de friguri cumplite,“ duse străina și fără să mai aștepte invitarea sibilei, se plecă preste îngrăditură și culese repede din aceea plântă atăta, câtu putu să ajungă cu mâna.

Sibila o privia lungu și întrebătoriu. „Bine, dar ce ai tu în gându?” îi duse și se apropiă de ea dorind să rtrăbată cu ochii prin vëlul celu negru, ca să-i vadă fața. „Ore ce mi spune, că viața ta scurtă și miseră va avé unu sfârșitu și mai miseru.”

La auzul acestor vorbe rostite rar pe Placina o' cuprinse spaîma. Ea credea, că sibila a aflatu, că cine este ea. „Așteptă, grozavă femeie!” îi duse cu vocea sa naturală uitându-și érá, să și-o schimbe. „De unde ai dreptul, ca să ne prescrii legile esistenței? Din fericire noi cei din Roma scim să ne explicăm falsa ta ființă, noué nu ne ești primejdiöse. — Cându însă ți-ar trăsni prin minte, ca să mă — atunci din această plântă, pe care tu însă-și mi-ai arătat-o, îți voi găti o beutură, ca să daci lumii, rămasu bunu.”

Și eși cu grabă mare din curtea sibilei și în câteva clipe era deja érá pe drumul, pe care a venit.

„Mergi, sufletu negru, eși din acestu locu, pe care l'ai necinstit prin fapta ta negră ca vëlul, cu care îți ascunși fața,“ duse sibila în urma ei.

XXVII.

Au trecut câteva zile, de cându medicul elinu a făcutu visita aceea grabnică tinêrului rănit. Starea lui înainta spre bine cu pași aprôpe repeși. Frigurile s'au potolit printr'unu somnu lungu și liniștit. Numai de puteri mai avea lipsă și să i-se usce ranele.

Cându Aglais observă, că îi értă puterile, doria, să-lu distragă prin câte o convorbire. Cu plăcere începea Dionisiu, să-i reamintescă ultimele evenimente, la cari Paulu a luat parte însemnată.

Elu își aducea aminte de lupta grozavă cu animalul, în care numai sibilei putea să-i mulțămescă viața, după cum dicea însuși; de scăparea comorei prin o bună apucătură, care le va fi făcutu tâlharilor de siguru multu necas; în sfârșitu de ocuparea pasului, de munca obositoare cu săpatul șanțurilor, și apoi de momentul ciocnirii și de rana, ce l'a aruncat la pământ. Acestea toate se oglindară încă odată în sufletul tinêrului vitéz. Și alte multe mai află mama din gura lui Tellus. Pote că pe fiul ei îl opria modestia, ca să i-le spună. (Va urmă.)

Editoru și redactoru răspundătoru:

Dr. Victoru Szmigelski.

¹⁾ Ibid. pag. 303.

²⁾ Ibid. p. 418—420.

³⁾ Nilles Symb. II p. 513—517.

⁴⁾ Ibid. pag. 518—519.

⁵⁾ Mold. Acte sin. II p. 84

⁶⁾ Ibidem I p. 157.

Dela Tipografia „Aurora” A. Todoran din Gherla—Szamosújvár

se pot procura următoarele carti:

(41) 4—10

Cuvântări bisericesci, funebre, catechese etc.

Cuvântări bisericesci (acomodate pentru ori ce timp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvântări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvântări bisericesci la toate sărbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 côle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuvântări funebre și iertățiuni pentru diferite cazuri de morțe întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 côle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice populare pe dominece, sărbători ocazionali și pentru morți, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. și IV., fieșce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse și elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameșului și a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvântări funebre și iertățiuni. Din auctori renumiți, prelucrate de Tit Bud vicariu etc. Prețul 1 fl.

Catechese pentru pruncii școlari din școale elementare populare. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Șugatag, etc. Prețul 60 cr.

Manual catehetic pentru primii ani școlari, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Rațiu fost prof. de s. scriptură, catehetică motodică în semin. archid. din Blag, actualminte vicariu archiepisc. în Făgăraș. Prețul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitațiunea lui Christos, românește depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucțiuni practice pentru cauzele matrimoniale cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericescă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraș, scrisă în usul păstorilor sufletesci prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologie. 1 fl. 30 cr.

Domneșcesca liturgie a celui dintru sânti părintelui nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroșiu paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogățiunea Dui Tatăl nostru. Explicată pre scurt de Ioan Boroșiu paroch gr. cat. și asesor consist. Prețul 10 cr.

Nu mă uita. Colecțiune de versuri funebre, urmate de iertățiuni, epitafe și a. Prețul 25 cr.

Novele, Schițe, Piese teatrale, Anecdote ș. a.

Merinde dela Școlă seu învățături pentru popor, culese din diarul unui școlar de Dr. Georgiu Popa. Prețul 60 cr.

Idealul perdut. Novela originală de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novela orig. — continuarea novelei „Idealul perdut” — de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Barb cobzarul. Novela originală de Emilia Lung. Prețul 10 cr.

El trebuie să se însore. Novela de Maria Schwarz, traduc. de N. F. Negruțiu. Preț. 15 cr.

Miseriile sociale. Novela de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Influența mândriei. Novela de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Ultimul siohastu. Tradițiune de G. Simu. Prețul 6 cr.

Cântăreța. Noveia de Dem. Dan. Preț. 15 cr.

Bunica și nepoțelul. Schiță din sfera educațiunii. După E. Legouvé de G. Simu. Preț. 6 cr.

Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu. Prețul 60 cr.

Nr. 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Prețul 20 cr.

Prin morțe la victorie. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina României. Prețul 10 cr.

Poesii de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesii bine alese și aranjate. Prețul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrosa seu Cloșca cu puli de aur. Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețul 15 cr.

Economia pentru școalele popor. de T. Roșiu. Ed. II. Prețul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la Români. De V. Gr. Borgovan. Prețul 10 cr.

365 Anecdote și Glume adunate, prelucrate și aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corect. Cuprinsul acestui op. este foarte petrecător, — așa că cetind și numai 1 pagină din el: caută se ridi ori cât ai fi fost de necăjit și măchnit altmintrenea. Prețul unui esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrecu. Prețul spedate franco 80 cr.

„Nopti de iernă.” Novele pentru popor de G. Simu. Prețul 1 fl.

Chituri de carii strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Prețul 40 cr.

Starostele adevă. Datini dela nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de I. Pop Reteganul. Prețul 25 cr.

Trandafiri și violele. Poesii de I. P. Reteganul. Ed. a II-a amplificată. Prețul 60 cr.

Versuri de dor, adunate din poezii române de A. Prețul 25 cr.

Cele mai bune și mai ieftine cărți de rugăciuni.

Icona sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Măritului ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Păcașiu preot gr. cat. în Hotoană. Ed. III. corasă și amplificată. Prețul unui esemplar broș. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, foarte frumos ilustrată. Prețul unui esempl. broș. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată, pentru pruncii școlari de ambe sexele. Prețul unui esempl. broș. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambe sexele. Cu mai multe icône frumoșe. Prețul unui esempl. broș. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sântei Vergure Maria, urmat de mai multe rugățiuni frumoșe. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dui nostru Isus Christos. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copii și copile — cu 18 ilustrațiuni intercalate în text — de G. Simu Prețul 25 cr.

Poveștile bănațului. Culese din gura poporului bănațan de George Cătană. Vol. I. Prețul 30 cr.

Dialogul Țiganului cu Său-Petru la porța rafului, giume și petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Prețul 25 cr.

Leonat cel tiner. Istoriă în versuri de I. Pop Reteganul. Prețul 12 cr.

Tot de aici se pot comanda cărți și utensilii școlastice și altfel de cărți apărute ori și unde, precum și tot soiul de papire și recuise de scris. — În tipografia proprie se primesc spre efeptuire tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate.

Cu deosebită stimă cutez a încunoscința pre Veneratulă Cleră greco-catolică, că precum și până acum iaș asupra-mi gățirea de

iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelor, în ce privesce lucrul de măsură și de sculptură, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icône sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescă ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratulă Cleră mă va împărtăși ocașionalminte de prețuită-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să merită renumele cel bunu, care mi-l'am câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărându depărtările, prin acosta capacitatea de concurență mi-s'a mărită.

Rugându-mă pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariu 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. bisericesci.

(6) 38—52